

Capitolul I

Rolul activ al instanței. Limite și obligații

I. Citare nelegală

C. proc. civ., art. 85, art. 95 alin. (1)

Verificarea îndeplinirii procedurii de citare este obligatorie, judecătorul neputând hotărî decât după citarea sau înfățișarea părților, afară numai dacă legea nu dispune altfel.

*C.A. Constanța, Secția comercială,
decizia comercială nr. 298 din 2004, în Lex*

Reclamanta AF P. Medgidia, în calitate de creditoare, a solicitat la data de 4 iulie 2002 ca, prin hotărârea ce se va pronunța în temeiul art. 124 din Legea nr. 64/1995, republicată, să se dispună angajarea răspunderii patrimoniale personale a administratorilor societății debitoare, P.R., M.V. și M.I., pentru plata pasivului societății.

În motivarea acțiunii, reclamanta a arătat că, prin sentința civilă nr. 3168 din 23 noiembrie 2001, pronunțată de Tribunalul Constanța, instanța a admis cererea creditoarei SC C. SA, constatând îndeplinite condițiile răspunderii civile a celor trei administratori pentru plata unei părți din pasivul societății SC S. SRL Medgidia, ca urmare a săvârșirii de acte și fapte ilicite care au determinat ajungerea societății în încetare de plăți.

În soluționarea acestei acțiuni, instanța nu s-a pronunțat și asupra cererii având același obiect, formulată de AF P. Medgidia.

Prin cererea formulată la data de 10 iunie 2002, Consiliul Local Medgidia a formulat cerere având același obiect, cu motivarea că administratorii au ținut evidența contabilă neconformă cu Legea nr. 82/1991, republicată, au provocat dispariția unor documente contabile și au ascuns parte din activul societății.

Prin sentința civilă nr. 368/COM din 21 ianuarie 2003, Tribunalul Constanța a admis cererile conexe formulate de reclamanți în contradictoriu cu pârâții P.R., M.V. și M.I. și a dispus, în temeiul art. 124 din Legea nr. 64/1995, republicată, ca sumele de 406.853.767 lei și

257.349.467 lei, reprezentând parte din pasivul SC S. SRL Medgidia, să fie suportate, în solidar, de pârâți, în calitate de organe de conducere ale SC S. SRL, sumele obținute conform art. 124 din Legea nr. 64/1995, republicată, prin executare silită împotriva pârâților, urmând a intra în averea debitoarei pentru a fi destinate plății datoriilor acesteia.

Pentru a pronunța această sentință, prima instanță a reținut că, potrivit art. 1 din Legea nr. 82/1991, republicată, societățile comerciale au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea proprie în conformitate cu dispozițiile acestei legi, răspunderea pentru organizarea și ținerea contabilității revenind, conform art. 11 din lege, administratorului sau altei persoane care administrează patrimoniul societății.

Conform art. 144 din Legea nr. 31/1990, republicată, sunt ținuuți răspunzători față de societate pentru îndeplinirea tuturor obligațiilor prevăzute de art. 72 și 73 administratorii, una din obligațiile acestora constituind-o organizarea și ținerea registrelor cerute de lege.

În aplicarea acestor texte de lege și cum pârâții nu au făcut nicio probă prin care să dovedească respectarea tuturor obligațiilor ce le reveneau, cererea reclamanților a fost admisă.

Împotriva acestei sentințe a declarat recurs pârâta P.R., criticând-o ca fiind nelegală, în temeiul art. 304 pct. 5 C. proc. civ, solicitând casarea hotărârii și trimiterea cauzei spre rejudecare, întrucât procedura de citare nu a fost legal îndeplinită, în ceea ce o privește.

Se arată astfel că citarea sa s-a făcut în Medgidia, str. A., dar, fiind căsătorită, locuiește din 2001 în Medgidia, str. P., unde este locuința proprietatea sa și a soțului.

Nu a cunoscut de existența procesului și nici de hotărâre până la 31 martie 2004, când i-a fost comunicată de organul de executare.

Se mai arată că nu mai cunoaște nimic de societatea debitoare aflată în faliment și se află în relații de dușmănie cu ceilalți asociați, nu a făcut niciun act de administrare, situația societății datorându-se exclusiv acestora, care i-au împiedicat accesul la actele, bunurile și evidențele societății.

Curtea a apreciat că recursul este fondat, raportat la următoarele aspecte:

Potrivit art. 304 pct. 5 C. proc. civ., modificarea sau casarea unor hotărâri se poate cere, numai pentru motive de nelegalitate, când, prin hotărârea dată, instanța a încălcat formele de procedură prevăzute sub sancțiunea nulității de art. 105 alin. (2).

Articolul 105 alin. (2) C. proc. civ. prevede că: „Actele îndeplinite cu neobservarea formelor legale sau de un funcționar necompetent se vor declara nule numai dacă prin aceasta s-a pricinuit părții o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea lor. În cazul nulităților prevăzute anume de lege, vătămarea se presupune până la dovada contrarie.”

Articolul 107 C. proc. civ. prevede că: „Președintele va amâna judecarea pricinii ori de câte ori constată că partea care lipsește nu a fost citată cu respectarea cerințelor prevăzute de lege sub pedeapsa nulității.”

În cauză, litigiul s-a judecat cu procedura de citare a recurentei P.R. nelegal îndeplinită, aceasta fiind citată în anul 2002 pe adresa sa din Medgidia, str. A., citația întorcându-se la instanță cu mențiunea „destinatar mutat de la adresă”. Instanța nu a pus în vedere reclamanțelor a întreprinde demersuri pentru aflarea domiciliului pârâtei-recurente (la dosar nu există dovezi în acest sens), pentru a fi aplicabile dispozițiile art. 95 alin. (1) C. proc. civ., referitoare la citarea prin publicitate, potrivit căroră „când reclamantul învederează că, deși a făcut tot ce i-a stat în putință, nu a izbutit să afle domiciliul pârâtului, președintele instanței va dispune citarea acestuia prin publicitate”.

În raport de situația de fapt, din care rezultă că recurenta-pârâtă a fost citată prin publicitate cu nerespectarea textelor de lege menționate, coroborate cu dispozițiile legale (art. 304 pct. 5 C. proc. civ.), s-a dispus admiterea recursului, casarea hotărârii recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare primei instanțe.

2. Calificarea cererii

C. proc. civ., art. 84

În virtutea rolului activ al instanței, judecătorul va da cererii formulate o calificare după natura dreptului și scopul urmărit prin exercitarea acțiunii, și nu după sensul literal sau juridic al termenilor folosiți.

*C.A. Constanța, Secția comercială,
decizia civilă nr. 256 din 2004, în Lex*

La data de 22 ianuarie 2003 creditoarea SC S. SA, prin lichidator judiciar SC D. SRL, a formulat cerere de deschidere a procedurii reor-

ganizării judiciare și a falimentului față de debitoarea SC A. SRL, cauza înregistrându-se la Tribunalul Constanța, Secția comercială sub nr. 5132/COM din 23 iulie 2003.

Motivând cererea, creditoarea învederează, în esență, că, în baza raporturilor comerciale existente între părți, a livrat creditoarei produse din carne, pentru care a emis facturi, care nu au fost achitate de debitoare, astfel că, în prezent, societatea debitoare înregistrează un debit restant față de creditoarea aflată la rândul său în lichidare, în cuantum total de 3.259.776.372 lei, la care se adaugă dobânzile comerciale în sumă de 1.388.031.505 lei, aplicate conform legislației în vigoare.

Constatând că debitoarea nu a formulat contestație privind starea de încetare de plăți și nici alte apărări, prin sentința civilă nr. 7374/CPM din 09 octombrie 2003, Tribunalul Constanța, Secția comercială, reținând că, în cauză, sunt incidente prevederile art. 29 alin. (1) și art. 31 alin. (1) din Legea nr. 64/1995, republicată, a admis cererea creditoarei, prin lichidator, dispunând deschiderea procedurii, cu consecința ridicării debitorului dreptul de administrare și numirii unui administrator judiciar, prin desemnare, conform art. 34 alin. (2) din Legea nr. 64/1995, republicată.

Împotriva acestei hotărâri a formulat recurs SC A. SRL, prin asociat și administrator L.G., astfel că, prin decizia civilă nr. 30/COM din 29 ianuarie 2004, Curtea de Apel Constanța, Secția comercială a constatat calea de atac ca fiind contestație, în condițiile art. 31 din Legea nr. 64/1995, republicată, și a declinat cauza spre competență soluționare judecătorului-sindic de pe lângă Tribunalul Constanța.

Pentru a aprecia de această manieră, instanța de control a reținut că nu este împiedicată în exercitarea rolului său activ să califice cererea dedusă judecății după conținutul său, știut fiind că, pentru a caracteriza cererea, instanța nu trebuie să se orienteze după sensul literal sau juridic al termenilor folosiți, ci după cel pe care reclamantul, în speță debitoarea, a înțeles să-l atribuie acelor termeni, după natura dreptului și scopului urmărit prin exercitarea acțiunii.

S-a mai reținut că, în speță, s-au produs dovezi din care rezultă că sunt neconcordanțe vădite între elementele de identificare a persoanei juridice față de care s-a dispus deschiderea procedurii, debitoarea considerându-se a nu fi avut cunoștință de existența procesului.

Primind cauza spre competență soluționare, prin sentința civilă nr. 3510/COM din 22 aprilie 2004, judecătorul-sindic a dispus în sensul respingerii contestației ca tardiv formulată, reținând, în esență,

aplicabilitatea dispozițiilor art. 31 alin. (2) și (3) din Legea nr. 64/1995, republicată.

Împotriva acestei hotărâri, în termen, a declarat recurs debitoarea, prin administratorul său, criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie cu indicarea temeiului de drept prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ. și motivația, în esență, că, prin decizia Curții de Apel Constanța, cererea a fost calificată drept contestație, dispunându-se repunerea în termen a societății sub aspectul soluționării cererii, așa explicându-se indicarea temeiurilor de drept prevăzute de art. 84 și art. 158 C. proc. civ. în considerentele deciziei.

Față de sus-menționatele precizări, arată recurenta că, potrivit art. 160 C. proc. civ., „în cazul declarării necompetenței, dovezile administrate în instanța necompetentă rămân câștigate judecății și instanța competentă nu va dispune refacerea lor decât pentru motive temeinice”.

În speță, instanța necompetentă, Curtea de Apel Constanța, în baza dovezilor administrate, a stabilit că cererea de recurs promovată trebuie calificată drept contestație ce este în termen, astfel că respingerea contestației ca tardivă, fără a intra în cercetarea fondului, este nelegală, contravenind dispozițiilor art. 160 C. proc. civ.

Examinând recursul prin prisma motivelor invocate de recurentă, Curtea a constatat că recursul este întemeiat, raportat la următoarele considerente:

Într-adevăr, în speță, prin decizia civilă nr. 30/COM din 29 ianuarie 2004, s-a calificat cererea de recurs dedusă judecății drept contestație, în condițiile art. 31 din Legea nr. 64/1995, republicată, și chiar s-a reținut că, în speță, s-au produs dovezi din care rezultă că sunt neconcordanțe vădite între elementele de identificare a persoanei juridice față de care s-a dispus deschiderea procedurii, debitoarea considerându-se a nu fi avut cunoștința de existența procesului. Într-o astfel de situație, în mod nelegal, ignorând hotărârea pronunțată de instanța de control și dispozițiile art. 160 C. proc. civ., fără a intra în cercetarea fondului, judecătorul-sindic a procedat la respingerea contestației ca tardiv formulată, axându-se pe o motivare referitoare la termenul în care se introduce contestația, astfel cum este prevăzut în conținutul art. 31 alin. (3) din Legea nr. 64/1995, republicată.

Pentru considerentele sus-expuse, văzând și dispozițiile art. 312 alin. (3) și (5) C. proc. civ., cum procesul a fost soluționat fără a se intra în cercetarea fondului, instanța de control judiciar a admis recursul, a casat în totalitate hotărârea recurată, cu consecința trimi-

terii cauzei aceleiași instanțe pentru a soluționa contestația formulată de debitoare, pe fond, examinând susținerile acesteia și probele ce vor fi administrate.

Notă: În prezent procedura reorganizării judiciare și a falimentului este reglementată de dispozițiile Legii nr. 85/2006 a insolvenței.

3. Calificarea cererii. Daune compensatorii. Daune cominatorii

C. proc. civ., art. 129

Spre deosebire de obiectul acțiunii care nu poate fi schimbat, temeiul ei juridic nu leagă instanța, care este îndreptățită, în exercitarea rolului activ, să dea acțiunii calificarea juridică exactă, alta decât cea dată de reclamant prin cererea sa de chemare în judecată.

Pentru a caracteriza o acțiune, instanța nu trebuie să se orienteze după sensul literar sau juridic al termenilor folosiți, ci după sensul pe care reclamantul a înțeles să-l atribuie acestor termeni, după natura dreptului și scopul urmărit, prin exercitarea acțiunii în justiție.

*C.A. București, Secția a V-a comercială,
decizia civilă nr. 435 din 21 martie 2002, în Lex*

Prin acțiunea introdusă pe rolul Tribunalului București, Secția comercială sub nr. 767/2001, reclamanta SC A. SRL le-a chemat în judecată pe pârâtele Ministerul Finanțelor Publice, D.G.F.P.C.F.S. Galați, Garda Financiară Galați, solicitând ca prin hotărârea ce se va pronunța să fie obligate să-i predea cantitatea de 9.679 tone țigla, precum și la plata unor daune cominatorii în cazul neexecutării obligației în cuantum de 10.000.000 lei/zi de întârziere.

În motivarea acțiunii s-a arătat că în cursul anului 1993 reclamanta, având ca obiect de activitate desfășurarea de operațiuni import-export, a încheiat contracte comerciale cu societatea S.M. 33 Ltd din Varna, Bulgaria, precum și cu societatea EDTT Ltd din Istanbul, Turcia. S-a mai arătat că prin aceste contracte în sistem barter a cumpărat țigla de la societatea bulgară pe care a vândut-o societății turce, primind în schimb produse alimentare ce urmau a fi livrate societății bulgare în contraprestație pentru țigla predată.

Reclamanta a susținut că, prin Procesul-verbal nr. 807/1994, întocmit de Garda Financiară Galați, s-a stabilit în sarcina sa plata unor obligații bugetare, reprezentând comisionul vamal, motiv pentru care s-a dispus indisponibilizarea cantității de țiglă lăsată în custodia SC „Docuri” SA Galați. Prin ordonanța din 15 decembrie 1995, dată în Dosarul nr. 1163/P/1995 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Galați, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinutului M.K., astfel că acesta este proprietarul mărfii, care nu putea fi indisponibilizată și vândută altor societăți.

Prin sentința civilă nr. 7375 din 10 octombrie 2001, Tribunalul București, Secția comercială a anulat cererea formulată de reclamantă ca insuficient timbrată.

Pentru a se pronunța astfel, instanța de fond a reținut că, deși reclamanta a susținut că obiectul cauzei îl constituie obligația de a face, în realitate este vorba despre o acțiune în pretenții care trebuie timbrată la valoare.

Reclamantei i s-a pus în vedere să completeze timbrajul în cuantumul legal, însă nu s-a conformat, astfel că, în temeiul art. 20 din Legea nr. 146/1997 și art. 35 din Normele metodologice de aplicare a acesteia, aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 760/C/1999, precum și al O.G. nr. 32/1995, modificată și completată, acțiunea s-a anulat ca insuficient timbrată.

Împotriva acestei sentințe a declarat recurs SC A. SRL, criticile vizând nelegalitatea și netemeinicia sentinței atacate.

Recursul a fost motivat în drept pe dispozițiile art. 304 pct. 7, 8 și 9 C. proc. civ.

În esență, recurenta a susținut că soluția instanței este greșită, deoarece atât petitul acțiunii, cât și considerentele sale, dar mai ales temeiul de drept invocat au arătat că obiectul acțiunii îl constituie obligația de a face, motiv pentru care a solicitat și daune cominatorii în cazul neexecutării obligației, daune care nu pot fi cerute în cazul unei acțiuni în pretenții.

În aceste condiții instanța era ținută de obiectul acțiunii, nefiind permisă schimbarea obiectului acesteia, în temeiul art. 129 alin. (6) C. proc. civ., și nici obligarea la plata unei taxe de timbru rezultată din schimbarea obiectului cererii.

Analizând recursul declarat în raport de actele și lucrările dosarului, cât și față de temeiurile legale invocate, Curtea a constatat că este nefondat.

Potrivit art. 129 C. proc. civ., judecătorii își exercită rolul activ, astfel că președintele de complet este în drept să pună întrebări părților sau să pună în dezbaterea lor, orice împrejurări de fapt sau de drept care duc la dezlegarea pricinii, chiar dacă nu sunt cuprinse în cerere, după cum pot ordona orice probă pe care o consideră de cuviință, chiar dacă părțile se împotrivesc.

Spre deosebire de obiectul acțiunii care nu poate fi schimbat, temeiul ei juridic nu leagă instanța, care este îndreptățită, în exercitarea rolului activ, să dea acțiunii calificarea juridică exactă, alta decât cea dată de reclamant prin cererea sa de chemare în judecată.

Pentru a caracteriza o acțiune, instanța nu trebuie să se orienteze după sensul literar sau juridic al termenilor folosiți, ci după sensul pe care reclamantul a înțeles să-l atribuie acestor termeni, după natura dreptului și scopul urmărit, prin exercitarea acțiunii în justiție.

Susținerea reclamantei din propria acțiune, în sensul că s-a procedat la „disponibilizarea abuzivă” a mărfii, coroborată cu arătarea de către aceeași reclamantă că cele 9.679 tone de țiglă au fost predate din dispoziția pârâtei Garda Financiară Galați către firma S.M. 33 Ltd din Varna, Bulgaria, îndreptățește instanța de fond să constate că acțiunea este de natură patrimonială, de vreme ce însăși reclamanta a arătat că marfa a cărei restituire o solicită nu mai există în posesia pârâtei.

Potrivit art. 1075 C. civ., prestațiile de a face, în caz de neexecutare, sau imposibilă executare, se transformă în despăgubiri.

În speță s-a observat că acțiunea nepatrimonială a devenit patrimonială.

Reclamanta a solicitat daune cominatorii „în cazul neexecutării obligației”, reținându-se că scopul urmărit era acela de a se compensa neexecutarea obligației, și nicidecum de a sili pe debitor să-și îndeplinească obligația.

De altfel, recurenta-reclamantă a și evaluat cele 9.679 tone țiglă la suma de 6.800.000.000 lei, iar în ședința publică din 27 iunie 2001 a solicitat tribunalului termen pentru a timbra acțiunea la această valoare, timbraj pe care nu l-a mai efectuat.

Probele dosarului au relevat că în speță era vorba de o cerere evaluabilă în bani, care se timbrează la valoare, astfel că soluția instanței s-a apreciat ca legală și temeinică.

Cu aceste considerente, Curtea a constatat recursul nefondat și, în temeiul art. 312 din Codul de procedură civilă, l-a respins. (A.B.)

Notă: În același sens este și decizia civilă nr. 715 din 3 martie 2000 a C.S.J., Secția civilă, în care se reține că în mod greșit și cu încălcarea rolului activ cu privire la calificarea cererii instanțele de fond au caracterizat acțiunea reclamantilor ca fiind o acțiune în revendicare, deși aceștia au pierdut proprietatea imobilului prin expropriere, iar demersul lor juridic este acela de a redeveni proprietari ai imobilului expropriat pe calea acțiunii în restituire întemeiată pe dispozițiile art. 35 din Legea nr. 33/1994. Nu se impunea compararea titlurilor, ci identificarea terenului neutilizat după expropriere și inexistența unei noi declarații de utilitate publică.

4. Calificarea juridică a sancțiunii care operează în situația neexecutării culpabile a unui contract

C. proc. civ., art. 129

Nu constituie un caz de acordare a ceea ce nu s-a cerut, în cazul în care, deși prin cererea de chemare în judecată s-a cerut rezilierea contractului de întreținere, iar instanța a dispus rezoluțiunea. Calificarea corectă a sancțiunii constituie o manifestare a rolului activ al instanței, deoarece rezilierea și rezoluțiunea unui contract au același efect de desființare retroactivă a contractului, diferența existând numai cu privire la efectele sancțiunii.

Cu toate că prin cererea de chemare în judecată s-a solicitat rezilierea contractului de întreținere, faptul că instanța a dispus rezoluțiunea acestui contract și repunerea părților contractante în situația anterioară, nu înseamnă că a acordat ceea ce nu s-a cerut, câtă vreme desființarea contractului de întreținere se produce cu efecte retroactive, în considerarea transferului dreptului de proprietate *uno ictu* de la creditor la debitor.

Instanța de judecată are obligația, față de obiectul cererii cu a cărei soluționare a fost investită, să facă o corectă calificare a sancțiunii aplicabile contractului în caz de neexecutare culpabilă, în baza art. 129 C. proc. civ., chiar dacă reclamanta a folosit un termen impropriu pentru a denumi sancțiunea.

Formularea concomitentă a unei cereri privind constatarea nulității absolute a contractului de întreținere și a uneia privind rezilierea aceluiași contract nu atrage inadmisibilitatea acțiunii, cu atât mai mult cu cât instanța a admis în parte acțiunea, dispunând rezoluțiunea contractului.

În situația în care instanța ar fi admis ambele capete de cerere, s-ar fi putut discuta nelegalitatea hotărârii, nu însă inadmisibilitatea acțiunii.

*C.A. București, Secția a III-a civilă,
decizia nr. 25 din 9 ianuarie 2003, în Lex*

Prin cererea înregistrată la 25 mai 2001 pe rolul Judecătoriei Sectorului 4 București, reclamanta L.L. a chemat-o în judecată pe pârâta I.D. pentru: 1) a se constata nulitatea absolută a Contractului de vânzare-cumpărare nr. 2230/1996 și 2) rezilierea Contractului de vânzare-cumpărare nr. 2230/1996, obligând pârâta să-i restituie bunul vândut.

Reclamanta și-a motivat cererea, arătând că actul de vânzare-cumpărare nu cuprindea ziua încheierii convenției, datele de identificare a pârâtei și faptul că, datorită bolii de care suferea, i-a lipsit consimțământul la încheierea actului.

De asemenea, a mai arătat că, după încheierea actului, pârâta nu și-a îndeplinit obligațiile ce-i reveneau, respectiv de a asigura vânzătoarei mijloacele necesare unui trai decent.

Prin sentința civilă nr. 13091 din 9 noiembrie 2001, Judecătoria Sectorului 4 București a admis în parte acțiunea formulată de reclamanta L.L., în contradictoriu cu pârâta I.D.; a respins ca neîntemeiată cererea privind constatarea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 2230 din 14 iunie 1996 de către Biroul notarului public N.I.; a dispus rezoluțiunea contractului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 2230 din 14 iunie 1996 de către Biroul notarului public N.I. și repunerea în situația anterioară.

În considerentele sentinței, s-a reținut, din ansamblul probator, neîndeplinirea de către pârâtă a obligațiilor ce-i reveneau conform contractului de vânzare-cumpărare și, în temeiul art. 969, 970, 1020 și 1021 C. civ., s-a dispus rezoluțiunea contractului de vânzare-cumpărare, părțile urmând a fi repuse în situația anterioară.

Referitor la capătul de cerere privind constatarea nulității absolute a contractului, instanța de fond a reținut netemeinicia sa, întrucât consimțământul vânzătoarei reclamantei nu rezultă din semnarea înscrisului constator coroborat cu faptul identificării sale cu actul de identitate.

De asemenea, s-a reținut că celelalte motive invocate nu atrag nulitatea actului de vânzare-cumpărare.

Împotriva acestei sentințe, au declarat apel pârâta D.I. și reclamanta L.L.

Prin decizia civilă nr. 740 A din 15 aprilie 2002, Tribunalul București, Secția a IV-a civilă a respins ca tardiv declarat apelul reclamantei, iar apelul pârâtei, ca nefondat.

În apel, s-a reținut că, în speță fiind vorba de un contract de întreținere ce presupune prestații succesive în timp, nulitatea operează ca o rezoluțiune, iar desființarea pe această cale atrage în mod legal repunerea părților în situația anterioară, situație în care instanța nu s-a pronunțat plus petita.

Împotriva deciziei nr. 740/A din 15 aprilie 2002 a declarat recurs pârâta D.I.

În motivele de recurs, s-au invocat dispozițiile art. 304 pct. 6 C. proc. civ., sens în care s-a arătat că instanța de fond a acordat ceea ce nu s-a cerut.

Reclamanta a solicitat rezilierea contractului de vânzare-cumpărare, iar instanța a acordat rezoluțiunea.

Recurenta arată că, în speță, s-a calificat corect contractul ca fiind unul de întreținere, și nu de vânzare-cumpărare, situație în care, dacă reclamanta a cerut rezilierea, nu era posibilă repunerea părților în situația anterioară, fiind un contract de întreținere cu executare succesivă, care implică riscul contractual.

Analizând acest motiv de recurs, Curtea a constatat că este nefondat.

Rezoluțiunea și rezilierea sunt sancțiuni care se aplică în cazul contractelor sinalagmatice, dacă una dintre părțile contractante nu execută culpabil obligația ce-i revine.

Rezoluțiunea se aplică contractelor cu execuție instantanee, iar rezilierea, contractelor cu execuție succesivă.

Este adevărat că reclamanta, în petitul acțiunii, a solicitat rezilierea contractului de întreținere, iar instanțele au dispus rezoluțiunea acestui contract, însă, în speță, nu se poate reține că instanța a acordat ceea ce nu s-a cerut.

În cazul contractului de întreținere, transferul dreptului de la creditor la debitor se produce *uno actu*, și nu succesiv, iar în situația neexecutării, contractul se desființează cu efecte retroactive.

Exonerarea creditorului de a restitui valoarea întreținerii prestate reprezintă o excepție de la principiul *restitutio in integrum*, justificată prin caracterul aleatoriu al contractului.

În speță, reclamanta a solicitat desființarea contractului pentru neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor ce-i revineau pârâtei – debitoarea obligației de întreținere și obligarea pârâtei de a-i restitui bunul vândut.

Instanța de judecată este obligată, față de obiectul cererii cu care a fost investită, să facă o calificare corectă a sancțiunii aplicabile contractului de întreținere în caz de neexecutare culpabilă, în baza art. 129 C. proc. civ., chiar dacă reclamanta a folosit un termen impropriu pentru a denumi sancțiunea.

Recurenta mai arată că hotărârea instanței de apel este lipsită de temei legal, motiv prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

S-a susținut că instanța nu a analizat hotărârea sub aspectul inadmisibilității acțiunii, în funcție de cele două capete de cerere care se exclud reciproc, respectiv nulitatea absolută și rezilierea.

Reclamanta a formulat cerere de chemare în judecată cu două capete de cerere, unul privind constatarea nulității absolute, motivată de lipsa consimțământului, a lipsei datelor de identificare a cumpărătoarei și a unor elemente din încheierea de autentificare, iar celălalt privind rezilierea pentru neîndeplinirea culpabilă a contractului.

Coexistența celor două capete de cerere nu atrage inadmisibilitatea acțiunii, cu atât mai mult cu cât instanța a admis în parte acțiunea, dispunând rezoluțiunea contractului.

S-ar fi putut discuta nelegalitatea hotărârii, nu însă inadmisibilitatea acțiunii, în situația în care instanța ar fi admis ambele capete de cerere, însă nu este cazul în speță.

Astfel fiind, văzând dispozițiile art. 312 alin. (1) C. proc. civ., cu referire la art. 304 pct. 6 și 9 C. proc. civ., Curtea a respins recursul ca nefondat.

5. Acțiune în constatare. Reziliere contract de locație a gestiunii. Evacuare

C. proc. civ., art. 129 alin. (5)

Rolul activ al judecătorului, în a stăruii prin toate mijloacele la stabilirea situației de fapt, este limitat asupra celor ce formează obiectul pricinii supuse judecății, conform alin. ultim al art. 129 C. proc. civ. Pornirea procesului civil este dreptul părții vătămate, astfel că greșit recurenta invocă obligația instanței de a o îndruma în formularea unei acțiuni în realizarea dreptului.

*C.S.J., Secția comercială, decizia comercială nr. 445
din 20 februarie 1997, în Lex*

SC R. SA a chemat în judecată pe pârâtul M.M. pentru a se pronunța rezilierea contractului de locație a gestiunii, arătând că a încheiat cu pârâtul contractul de locație a gestiunii la 10 ianuarie 1991, pe o perioadă de 2 ani, și întrucât pârâtul nu și-a îndeplinit obligațiile asumate privind plata lunară a cotelor de beneficiu, precum și a celorlalte obligații contractate, cere constatarea rezilierii contractului.

Tribunalul a respins ca nefondată acțiunea, reținând că rezilierea contractului operează deplin drept în temeiul pactului comisoriu prevăzut în contract, și că, de altfel, contractul a expirat la 31 decembrie 1992, pârâta predând și gestiunea spațiului.

Apelul declarat de reclamantă a fost respins de Curtea de Apel.

Reclamanta a declarat recurs în temeiul art. 304 pct. 8, 9 și 11 C. proc. civ., susținând că respingerea acțiunii este neîntemeiată, întrucât locatarul a gospodărit necorespunzător locația gestiunii, astfel că greșit a fost respinsă acțiunea în constatarea rezilierii contractului, iar instanța nu a avut rol activ astfel încât să o îndrume spre o acțiune în realizare.

Recursul nu este fondat.

Cererea reclamantei are caracterul acțiunii în constatare.

Potrivit art. 111 C. proc. civ., partea care are interes poate să facă cerere pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului.

Pentru redobândirea folosinței spațiului închiriat, reclamanta avea acțiune în realizarea dreptului, respectiv acțiunea în evacuarea pârâtei.

În ce privește acțiunea în constatare, instanțele au reținut corect că aceasta este neîntemeiată, prin faptul că reclamanta nu a făcut dovada că pârâta nu și-a îndeplinit obligațiile ce-i reveneau, și că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de pactul comisoriu.

Ulterior datei expirării locațiunii, reclamanta avea calea acțiunii în evacuare a locatarei pârâte.

Susținerile recurente în sensul că instanța, în temeiul art. 129 și art. 130 C. proc. civ., în virtutea rolului activ, trebuia să o îndrume către o acțiune în realizarea dreptului, este de respins.

Rolul activ al judecătorului, în a stării prin toate mijloacele la stabilirea situației de fapt, este limitat asupra celor ce formează obiectul pricinii supuse judecății, conform alin. ultim al art. 129 C. proc. civ. Pornirea procesului civil este dreptul părții vătămate, astfel că greșit recurenta invocă obligația instanței de a o îndruma în formularea unei acțiuni în realizarea dreptului.

Cea de-a treia critică a recursului, greșita respingere a cererii și lipsirea de un titlu executor pentru o acțiune în realizarea dreptului, este neîntemeiată.

Acțiunea în realizarea dreptului, de evacuare a pârâtei, își avea temei în contractul de locație a gestiunii, respectiv în nerespectarea clauzelor acestuia de către locatoare.

De altfel, la data soluționării cauzei în fond și apel, contractul părților își încetase efectele prin expirarea termenului de locațiune.

Față de cele de mai sus, hotărârea atacată fiind întemeiată, recursul a fost respins.

6. Judecarea apelului. Obligația de a analiza toate motivele de apel invocate

C. proc. civ., art. 129 alin. (4)

Instanța de apel este ținută a analiza toate criticile formulate prin apel, pentru a da posibilitatea instanței de recurs să exercite controlul judiciar. Nu este posibilă analizarea direct în recurs a criticilor aduse hotărârii primei instanțe, deoarece în caz contrar partea ar fi privată de un grad de jurisdicție și s-ar încălca principiul „non omisso medio”.

*I.C.C.J., Secția civilă, decizia civilă nr. 5699
din 19 octombrie 2004, în Lex*

La 11 octombrie 2002, C.G. a chemat în judecată municipiul București și Consiliul Local al Sectorului 6 pentru a fi obligați, în temeiul Legii nr. 10/2001, să-i restituie în natură un teren situat în București.

Prin sentința nr. 40 din 24 ianuarie 2003, Tribunalul București, Secția a V-a civilă a respins ca inadmisibilă acțiunea.

Prin decizia nr. 276 din 4 iunie 2003, Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă a respins ca nefondat apelul reclamantului.

Împotriva deciziei a declarat recurs reclamantul, susținând, în esență, că s-a încălcat principiul contradictorialității procesului civil, deoarece instanța de apel nu a pus în dezbateră părților motivele de fapt și de drept referitoare la incidența în cauză a dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 10/2001 și legitimarea procesuală activă a apelantului-reclamant, câtă vreme acestea nu au fost avute în vedere de instanța de fond când a respins acțiunea ca inadmisibilă. Instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate, s-au interpretat greșit dispozițiile

art. 8 din Legea nr. 10/2001, care ar justifica menținerea soluției instanței de fond, fără a se observa că, pentru terenurile ce intră sub incidența Legii fondului funciar, dispozițiile Legii nr. 10/2001 au caracter de complinire.

Recursul declarat de reclamant este fondat.

Instanța de apel, deși a expus în hotărâre toate criticile invocate de reclamant, nu se pronunță decât asupra unui singur motiv de apel ce se referă la nerespectarea principiului contradictorialității, pe care îl consideră nefondat.

În această situație, instanța de recurs nu poate exercita controlul judiciar asupra hotărârii pronunțate, iar analizarea motivelor, direct în faza recursului, ar duce la privarea părții de un grad de jurisdicție și implicit la încălcarea principiului „*non omisso medio*”, ceea ce este inadmisibil.

Pe de altă parte, instanța de apel, în motivarea soluției, reține că apelantul-reclamant nu are legitimare procesuală pentru acțiunea în revendicare, deoarece nu este unicul moștenitor al autorului său, C.A., și nici calitate de „persoană îndreptățită”, în sensul dispozițiilor Legii nr. 10/2001. Or, acestea sunt excepții pe care instanța de apel nu le-a pus în dezbaterea părților, încălcând astfel principiul contradictorialității procesului civil, ceea ce atrage desființarea hotărârii.

De asemenea, incidența în cauză a art. 8 din Legea nr. 10/2001, evocat de instanța de apel în motivarea deciziei, nu a fost supusă discuției în contradictoriu a părților, deși, potrivit art. 129 alin. (4) C. proc. civ, instanța avea această obligație.

Față de cele ce preced, Curtea a admis recursul, a casat decizia atacată și s-a trimis cauza aceleiași instanțe pentru rejudecarea apelului.

7. Cadru procesual. Respectarea drepturilor procesuale ale părților

C. proc. civ., art. 129

C. civ., art. 1169

Rolul activ al judecătorului nu trebuie exercitat de o manieră care să contravină principiului disponibilității care guvernează procesul civil.

*C.A. București, Secția a III-a civilă, decizia civilă nr. 361
din 11 februarie 2003*

Prin sentința civilă nr. 1693 din 8 mai 2002, Judecătoria Buftea a admis excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtei Asociația de proprietari „B.” și a respins acțiunea formulată de reclamanta S.C.P. împotriva pârâtei Asociația de proprietari „B.”, ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală.

S-a solicitat, prin acțiunea dedusă judecății, să fie obligată pârâta să îi permită trecerea cu autoturismul proprietate personală pe terenul pârâtei, în vederea ieșirii la calea publică.

Pentru a pronunța hotărârea, prima instanță a avut în vedere următoarele considerente:

Potrivit art. 576 C. civ., „Servitutea este o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul și utilitatea unui imobil având un alt stăpân.” Prin urmare, calitatea de părți într-o cerere având ca obiect servitutea o au cei doi proprietari, al bunului dominant și cel al imobilului aservit, or, în speță, reclamanta este de acord că pe calea de acces propusă în expertiza tehnică de la dosar existau alți proprietari, Asociația de proprietari „B.” fiind numai administratorul acestor terenuri.

Nu a admis cererea reclamantei de a introduce în cauză pe proprietari, după ce în prealabil instanța îi va fi identificat, întrucât acest lucru se putea face, potrivit art. 132 din Codul de procedură civilă, la prima zi de înfățișare ori la un termen ulterior acestei zile, acordat de către instanță.

Prin decizia civilă nr. 1992/A din 2 octombrie 2002, Tribunalul București, Secția a IV-a civilă a respins ca nefondat apelul formulat de apelanta-reclamantă S.C.P. împotriva sentinței primei instanțe.

S-au avut în vedere următoarele considerente de fapt și de drept:

La 13 februarie 2002, s-a consumat prima zi de înfățișare la instanța de fond, dată de la care nu se putea modifica cererea de chemare în judecată prin introducerea titlurilor drepturilor de proprietate. Or, față de acest aspect, rolul activ al instanței în a determina titularii dreptului de proprietate era limitat de imposibilitatea legală de a se mai modifica cererea, astfel că este neîntemeiat motivul privind lipsa rolului activ.

În ceea ce privește lipsa dovezii calității procesuale pasive, potrivit art. 1169 C. civ., cel care trebuia să facă dovada calității procesuale pasive este însuși reclamantul, or, lipsa dovezii nu poate fi imputată altor persoane, astfel că și acest motiv este nefondat.

Împotriva deciziei tribunalului a formulat cerere de recurs la data de 13 noiembrie 2002 reclamanta S.C.P., pe care a criticat-o pentru nelegalitate sub următoarele aspecte: au fost ignorate dispozițiile

art. 129 C. proc. civ., întrucât instanțele anterioare nu și-au îndeplinit obligația de a folosi toate mijloacele legale pentru a afla adevărul, în scopul pronunțării unei hotărâri legale și temeinice; instanța de apel a refuzat să aplice prevederile legale în legătură cu efectul devolutiv al apelului, potrivit cărora reclamantul poate relua pretențiile formulate în fața primei instanțe; instanțele anterioare au refuzat să stabilească situația juridică a terenului asupra căruia reclamanta a solicitat constatarea unei servituți de trecere; în drept, au fost invocate dispozițiile art. 304 pct. 9 și 10 C. proc. civ.

Recursul este nefondat.

Primul motiv de casare invocat de reclamantă și care vizează nerespectarea dispozițiilor art. 129 C. proc. civ., referitoare la rolul activ al judecătorului în procesul civil, nu poate fi primit.

În procesul civil, rolul activ al instanței nu înseamnă nici parțialitate, nici ingerință în domeniul drepturilor și intereselor părților, fiind tocmai o garanție a acestor drepturi și interese, dar, în același timp, judecătorul nu se poate substitui reclamantului pentru stabilirea cadrului în limitele căruia se va desfășura procesul.

Art. 129 C. proc. civ., în noua sa formă, concretizează câteva din ipotezele rolului activ al judecătorului în procesul civil; în principal, acest rol se materializează printr-o obligație de respectare a drepturilor procesuale ale părților și de asigurare a cadrului de încuviințare și administrare a probelor în scopul aflării adevărului în cauză.

Cu toate acestea, judecătorul nu se poate substitui părții, respectiv reclamantului, care are obligația, la data promovării acțiunii civile, să dovedească toate condițiile de exercițiu ale acțiunii civile, în principal, calitatea procesuală activă și calitatea procesuală pasivă, întrucât ar încălca unul din principiile de bază ale procesului civil – principiul disponibilității.

Prin urmare, reclamanta care acționează în considerarea unui drept subiectiv propriu (rezultat din contract, lege etc.) se poate îndrepta numai împotriva aceluia care are o obligație corelativă respectivului drept pretins.

A doua critică de nelegalitate adusă hotărârii atacate nu poate fi reținută, întrucât, dată fiind excepția reținută de prima instanță, în conformitate cu dispozițiile art. 297 alin. (1) C. proc. civ., instanța de apel avea obligația să analizeze cu prioritate legalitatea excepției.

Pentru aceste considerente de fapt și de drept, Curtea, în conformitate cu dispozițiile art. 312 alin. (1) C. proc. civ., a respins ca nefondat recursul.

8. Probe. Expertiză. Limitele rolului activ

C. proc. civ., art. 129

Nedisponerea administrării din oficiu a probei cu expertiză nu constituie o încălcare a rolului activ, atunci când instanța apreciază că probele administrate au fost suficiente pentru soluționarea cauzei. Exercițarea rolului activ sub aspect probatoriu este o posibilitate, iar nu o obligație pentru instanță.

*C.A. București, Secția a IV-a civilă, decizia nr. 2005
din 30 septembrie 2002*

Prin cererea înregistrată la data de 18 octombrie 2001 pe rolul Judecătorei Bufta, reclamanta M.S. a chemat în judecată pe pârâții M.V. și B.E. și a solicitat instanței, ca prin hotărârea pe care o va pronunța, să-i oblige pe pârâți să-i lase în deplină proprietate și posesie suprafața de 88 mp teren și să-și ridice construcția edificată pe suprafața de teren respectivă.

La data de 19 noiembrie 2001, pârâții au formulat cerere reconvențională prin care au solicitat instanței să constate calitatea lor de constructori de bună-credință asupra spațiului de locuit pe care-l ocupă în prezent.

Prin sentința civilă nr. 4732 din 19 decembrie 2001, Judecătoria Bufta a admis acțiunea și a obligat pârâții să lase reclamantului în deplină proprietate și posesie terenul în suprafață de 88 mp și să-și ridice construcția edificată pe acel teren, autorizându-se reclamanta să demoleze această construcție pe cheltuiala pârâților.

Cererea reconvențională a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a pronunța această hotărâre instanța a reținut că reclamanta a dobândit prin sentința civilă nr. 1407/1999 a Judecătorei Bufta un drept de proprietate asupra unui teren în suprafață de 300 mp situat în comuna G., județul I. Din probele administrate a rezultat că pârâții, fără a avea un titlu valabil, au edificat o construcție pe acest teren, fără acordul reclamantului, astfel încât acțiunea în revendicare formulată de reclamantă a fost apreciată de instanță ca fiind întemeiată.

Cererea reconvențională a fost respinsă de instanță cu motivarea că pârâții nu au făcut dovada calității lor de constructori de bună-credință, din probe rezultând că aceștia aveau cunoștința de faptul că edifică imobilul pe un teren despre care au cunoscut că nu le aparține.

Prin decizia civilă nr. 795/A din 17 aprilie 2002, Tribunalul București, Secția a IV-a civilă a respins ca nefondat apelul declarat de apelanții-pârâți M.V. și B.E. împotriva sentinței civile nr. 4732 din 19 decembrie 2001 a Judecătoriei Buftea.

Tribunalul a reținut că, în fața primei instanțe, pârâții-apelanți s-au opus efectuării unei expertize tehnice și că motivele de apel formulate sunt nefondate, hotărârea primei instanțe fiind legală și temeinică.

Împotriva acestei decizii, în termen legal au declarat și motivat recurs apelanții M.V. și B.E.

Prin motivele de recurs formulate se critică hotărârea instanței de apel în temeiul art. 304 pct. 9 și 10 C. proc. civ., susținându-se că nu se putea proba prin depoziție de martori faptul că ocupă o suprafață din terenul deținut cu titlu de proprietate de reclamant și că hotărârea tribunalului este nelegală, întrucât instanța de apel a respins proba cu expertiza topometrică.

Recursul nu este fondat, urmând a fi respins pentru următoarele considerente:

La termenul de judecată din data de 10 decembrie 2001, în fața primei instanțe, pârâții au solicitat proba cu înscrisuri, interogatoriu și martori, probe încuviințate de instanță.

La termenul de judecată din data de 17 decembrie 2001, reclamantul a solicitat instanței administrarea probei cu expertiza topometrică, cerere la care pârâții s-au opus; proba a fost respinsă de instanță în temeiul prevederilor art. 167 C. proc. civ.

Prin cererea de apel formulată, apelanții nu au solicitat administrarea probei cu expertiză (deși aveau această posibilitate, conform art. 287 C. proc. civ., dimpotrivă, au solicitat instanței ca la pronunțarea hotărârii să se raporteze la probele administrate deja în cauză.

Prin urmare, apelanții-pârâți nu au solicitat în condiții legale administrarea probei, pe care prin motivele de recurs o apreciază ca fiind singura concludentă în cauză, deși aveau această posibilitate atât în fața primei instanțe, cât și în faza de judecată a apelului, dat fiind caracterul său devolutiv.

Instanța nu are obligația, ci doar posibilitatea, potrivit art. 129 C. proc. civ., să ordone dovezile pe care le găsește de cuviință, însă atunci când apreciază că sunt necesare pentru dezlegarea pricinii.

În cauză, instanța de apel a considerat ca fiind suficiente probele administrate și, având în vedere și faptul că părțile nu au solicitat completarea probatoriului, s-a pronunțat în raport de dovezile